

Ht 2005

Lunds universitet
Institutionen för handelsrätt
HAR161 Handelsrättslig specialkurs
Magisteruppsats

Reburser och andra säkerhetsarrangemang vid internationell handel

Handledare: Lea Hatzidaki-Dahlström

Författare: Malin Persson 810130-3504

Sammanfattning

Vi lever idag i en värld som präglas av ett fenomen som kallas Internet. Vi kan praktiskt taget få kontakt med personer på andra sidan jordklotet när vi vill och vi kan handla vad vi vill, av vem vi vill, när vi vill.

Denna utveckling har gjort att man behöver betalnings- och säkerhetssystem för att skicka samt ta emot pengar både som privatperson och som företag när man gör affärer och transaktioner med någon på andra sidan jordklotet, och det är dessa olika system, samt deras risker som denna uppsats kommer att handla om.

Man behöver ibland som privatperson skicka pengar till en familjemedlem som är bosatt utomlands och kan då använda sig av utlandsbetalning genom bank. Detta innebär att banker världen över har system som underlättar när deras kunder önskar göra en transaktion med utlandet.

Som företag behöver man oftast ett något mer utvecklat system för sina transaktioner eftersom man i regel kräver någon form av motprestation av den andra parten. Detta innebär att man t.ex. kan använda sig av dokumentinkasso, då bankerna agerar som mellanhänder. Bankerna vidarebefordrar då dokument från säljaren till köparen som i sin tur då skall betala via banken. På så sätt kan inte köparen komma åt dokumenten eller varorna innan han har betalat.

Det finns även ett system som heter bankgaranti, då köparens bank tar på sig att betala till säljaren i de fall som köparen inte klarar detta själv. Detta innebär större trygghet för säljaren, eftersom han i princip är garanterad betalning. Banken och köparen får sedan göra upp dem emellan.

Det system som slutligen tas upp i uppsatsen är remburs. Detta är ett säkerhetssystem som bygger på ett antal parter, som skall se till att säljaren presenterar rätt dokument för banken och att köparen då skall betala. Eftersom detta system oftast innefattar många olika parter ställer det också höga krav på alla inblandade och riskbildningen kan bli komplicerad. Det är mot remburs som slutligen de andra säkerhetssystemen kommer att jämföras.

Nyckelord: Bankgaranti, Remburs, Säkerhetsarrangemang, Utlandsbetalning, Finansieringssystem

Abstract

We live in a world today that is characterized by the Internet. We can get hold of people on the other side of the globe whenever we want and we can purchase what ever we want, from who ever we want, anytime we want.

This development has made it important to find systems of dealing with the payment in a safe and secure way, both for a private person as well as for a company, when you do transactions with people far away, and those systems is the core of this essay.

As a private person you sometimes need to transfer money to family members who live abroad and you can then use clean payments. This means that banks all over the world has systems which makes it easier when their customs wishes to transfer money abroad.

As a company you normally need a more advanced system for your money transfer, as you require the other part to deliver or perform something in order to receive the money. The system documentary collection through bank can work during these circumstances since you then have your bank acting like a middleman. The bank will forward the document from the seller to the buyer and the buyer is then obligated to make the payment. This system means that the buyer can't get hold of the document or the merchandise without paying.

There is also a system called bank guarantees, when the buyers bank take on the responsibility to make the payment to the seller, if the buyer can't do this himself. This means a bigger security for the seller, since he is practically guaranteed to receive his money.

The final system that is addressed in this paper is documentary letter of credits. This is a system that is based on a number of parts, which are to make sure that the seller presents the correct documents and that the buyer pays. Since there are more parts involved than just the seller and buyer involved in this system, it can be difficult to define who is responsible for the risk of the document or the merchandise.

Finally all the systems will be compared with documentary letter of credits.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	5
1.2 Metod och avgränsningar.....	5-6
1.3 Källkritik.....	6
1.4 Disposition.....	7
2 Utlandsbetalning genom bank.....	8
2.1 Behov av utlandsbetalningar.....	8-9
2.2 Handläggning av utlandsbetalningar.....	9-11
2.3 Olika typer av utlandsbetalningar.....	11-12
2.4 Fördelar och nackdelar.....	12-15
3 Säkerhetsarrangemang.....	16
3.1 Allmänt.....	16-17
3.2 Två olika typer av säkerhetsarrangemang.....	17
3.2.1 Dokumentinkasso.....	17-18
3.2.2 Bankgaranti.....	19
3.3 Remburser.....	19
3.3.1 Vad innebär remburs.....	19-21
3.3.2 Arbetsgången i ett rembursärende.....	21-22
3.3.3 Det bakomliggande köpavtalet.....	22-23
3.3.4 De övriga avtalen inom rembursen.....	23-24
3.3.5 Fördelar och nackdelar med remburs.....	24-25
4 Rembursens olika tidpunkter och risker.....	26
4.1 När sker betalningen vid remburs?.....	26-28
4.2 Olika risker förknippade med remburs.....	29-31
4.3 Remburs som finansieringssystem.....	31-32
5 Sammanfattning och slutsatser.....	33
5.1 Slutsatser kring utlandsbetalning genom bank.....	33-34
5.2 Slutsatser kring säkerhetsarrangemang.....	35-37
5.3 Slutsatser kring riskerna.....	37-38
5.4 Avslutande kommentarer.....	38
Referenser.....	39
Bilaga	40

1 Inledning

Handel mellan människor är något som har funnits i alla tider och som har utvecklats enormt sedan den allra första byteshandeln. Förfarandet i sig har utvecklats allt eftersom tiden har gått och man kan idag, lika lätt som det är att springa ner till ICA även beställa en tröja från en annan världsdel. Även om mycket har förändrats har ändå grundtanken med den ursprungliga handeln stannat kvar, d.v.s. att parterna alltid kräver någon motprestation. Den ena parten lämnar från sig någon vara och kräver då pengar, medan den andra parten lämnar från sig pengar och då kräver varan. I och med dessa krav på motprestationer och den ökande handeln över landets gränser krävs betalnings- och säkerhetssystem för att handeln skall kunna fungera bra.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att ge läsaren en inblick i några olika betalnings- och säkerhetssystem med fokus på riskbilderna i de olika systemen samt rembursor som används dagligen i banker i Sverige. Vidare kommer en kort jämförelse mellan rembursor kontra de andra systemen att göras för att på så sätt ytterligare försöka lyfta fram fördelarna och nackdelarna med rembursen.

1.2 Metod och avgränsningar

Under mitt skrivande har jag använt mig av traditionell juridisk metod, ett systematiskt tillvägagångssätt som har gjort det möjligt för mig att sätta mig in i och snabbt ta ställning till nya problem. Jag har försökt att titta igenom alla de led som jag ansett nödvändiga i problemlösningen för att kunna ta bort eller i alla fall minska risken för felbedömningar¹. Jag har även tagit hjälp av skrivna källor och information från Internet. Litteraturen har jag funnit på bibliotek och den har bestått av böcker som varit inriktad mot undervisning och föreläsningar. Artikeln som jag använt har

¹ Lehrberg, 2004, s. 11.

publicerats i Juridisk Tidskrift och vänt sig till en grupp av läsare med juridiska förkunskaper.

Faktaunderlaget som jag har ansett nödvändigt för uppsatsen har gjort att jag har skrivit tämligen detaljerade beskrivningar av vissa avsnitt och jag har även använt mig av tryckt material från SEB. Den information som jag har använt mig av på Internet har varit SEB:s hemsida. Jag har även fått möjlighet att ställa några frågor till en företagetsrådgivare på SEB, Catharina Sjöström, som jag till viss del har använt mig av i mitt skrivande. Frågorna finns i bilagan.

Med tanke på den banksekretess som jag, som anställd på banken lyder under har jag stött på en del svårigheter under mitt skrivande, bl.a. rörande den information som jag har mottagit av Catharina Sjöström. Jag kan, och får inte fritt yttra information som rör banken internt. Jag har därför valt att undersöka remburser ur ett generellt perspektiv och väljer att lyfta fram dess fördelar genom en jämförelse med de andra systemen. Eftersom denna uppsats är begränsad vad gäller omfattningen har jag valt att undersöka systemen och deras risker utifrån ett kundperspektiv och inte fördjupa mig i den avtalsrättsliga delen, eftersom detta i sig skulle kunna utgöra en egen magisteruppsats.

1.3 Källkritik

De olika källor som jag har använt mig av har varierat i den bemärkelse att de har varit riktade till olika typer av läsarkategorier. Den skrivna information som jag har erhållit från SEB har varit riktad till den kundkategori på banken, främst företag, som har önskat använda sig av tjänsten. Detta innebär att informationen är skriven på ett sätt som skall göra förfarandet attraktivt och enkelt för kunden. Den övriga litteratur som använts har å andra sidan riktats till i första hand personer med speciella förkunskaper och kan därför i vissa avseende vara något mer krävande. Dessa olika källor har jag använt parallellt, dels för den teoretiska delen av uppsatsen, dels för den praktiska.

1.4 Disposition

Denna uppsats är indelad i fem kapitel, inklusive detta inledande kapitel ett. Under kapitel två kommer utlandsbetalning genom bank att tas upp följt av kapitel tre, där tre olika typer av säkerhetsarrangemang tas upp. I kapitel fyra kommer risker och tidpunkter kring remburs, ett av de tre säkerhetsarrangemangen, att diskuteras mer ingående. Avslutningsvis kommer en sammanfattning med slutsatser och avslutande kommentarer att tas upp i kapitel fem.

Tack

Jag skulle vilja rikta ett stort tack till min handledare, Lea Hatzidaki-Dahlström, på handelsrättsliga institutionen vid Lunds Universitet, för all tid och hjälp som hon ha lagt ner för att få min magisteruppsats så bra som möjligt. Jag vill även passa på att tacka Catharina Sjöström, på SEB för hjälpen med mina frågor samt alla som har hjälpt mig med diverse småsaker och korrekturläsning. Tack!

2 Utlandsbetalning genom bank

Detta kapitel kommer att handla om utlandsbetalning kontoöverföring, vilket är en av de metoder som oftast används av privatpersoner vid transfereringar utomlands. Det är en metod som bygger på att parterna känner varandra och litar på varandra samt att bankerna i de olika länderna (parterna är oftast hemmahörande i olika länder) har ett smidigt och förtroendefullt samarbete. Vidare kan metoden även användas vid tillfällen då transaktionens värde är så begränsat att en eventuell förlust inte står i proportion till de kostnader och det merarbete som ett utökat säkerhetsarrangemang skulle innebära². Denna typ av betalning används även av företag till viss del, dock kommer jag i senare kapitel diskutera fler metoder för företag. Kapitlet inleds med en kort inledning av det behov av utlandsbetalningar som finns varefter det praktiska förfarandet av utlandsbetalningar kommer att tas upp. Detta avsnitt kan tyckas omfattande men jag anser att informationen är relevant för att kunna belysa parternas ansvar vid själva förfarandet. Under 2.3 nämns olika typer av utlandsbetalningar och i det sista avsnittet diskuteras de olika fördelar och nackdelar som följer med betalningen.

2.1 Behov av utlandsbetalningar

Varje dag görs det många utlandsbetalningar från både privatpersoner och företag. Detta till följd av att vi lever i en värld med stor omflyttning av människor och en ökad internationell handel mellan både företag och privatpersoner. Som privatperson kan det handla om att t.ex. skicka pengar till släkt och vänner som är bosatta utomlands och att betala varor köpta på Internet. Vad gäller behovet för företag är detta förmodligen starkast förknippat med fakturabetalningar vid köp av varor och produkter. Betalningar som företag gör kräver i många fall ett starkare skydd för både säljaren och köparen och man kan då använda sig av remburs. Remburs kommer

² Bogdan, 1994, s. 69-70.

att tas upp under kapitel tre då olika säkerhetsarrangemang kommer att diskuteras vidare.

Som det ser ut i världen idag verkar det inte som att denna utveckling med utlandsbetalningar kommer att minska, snarare tvärtom. Man skulle kunna tänka sig att det kommer att ställas ännu större krav på att dessa betalningar skall gå så snabbt, säkert och smidigt som möjligt.

2.2 Handläggning av utlandsbetalningar

När man som kund (man måste vara kund på SEB för att få göra betalningarna) kommer in på ett SEB-kontor och önskar att göra en utlandsbetalning kontoöverföring, eller om man gör denna på sitt Internet kontor, krävs att en blankett³ innehållande ett antal obligatoriska uppgifter och en del valfria uppgifter fylls i. Dessa uppgifter skall fyllas i av kunden. Önskar kunden hjälp vid ifyllnaden av blanketten kostar detta 75 kronor⁴. De obligatoriska uppgifterna är dels vilken typ av betalning det gäller (läs om olika typer av utlandsbetalningar under 2.3), valutakod, summa (vid belopp över 150.000 SEK⁵ skall kunden fylla i en betalningskod⁶, vilka framgår av blanketten), betalningsmottagare, landkod, om det är till en privatperson eller ett företag, betalningsmottagarens bank (se mer under 2.3) och kontonummer (se mer under 2.3) samt slutligen vilka kostnader som skall täckas. Vad gäller kostnaden finns det tre olika alternativ och kunden skall kryssa för ett av dem. Man kan välja att betala endast de svenska bankkostnaderna, vilket är det enda alternativet vid en EU-betalning. Detta innebär att överföringen kommer att kosta mottagaren motsvarande de eventuella kostnader som hans bank tar ut för att handlägga den inkommande betalningen. De två andra alternativen är att betala både de svenska och de utländska bankkostnaderna, då man lägger till 100 kronor till betalningens pris, eller att mottagaren betalar både svenska och utländska bankkostnader. Vid detta alternativ ligger alla kostnader som är förknippade med betalningen på mottagaren. Vidare måste en utlandsbetalning alltid tas från ett konto i banken vilket gör att kunden även

³ SEB Blankett A 4395.

⁴ SEB:s prislista för utlandsbetalningar på www.seb.se.

⁵ SEK står för den svenska valutan enligt ISO-koderna vilket framgår av ovanstående blankett.

⁶ Enligt lag (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter, 12 kap 1 §.

skall fylla i sitt kontonummer där pengarna skall dras från, sitt personnummer, sitt namn, sitt telefonnummer samt skriva datum och skriva under.

De uppgifter som är valfria rör bl.a. remitteringsdag, d.v.s. i de fall kunden önskar göra betalningen i framtiden och vill att banken skall bevaka detta datum. Vidare kan kunden välja att fylla i motvärde SEK, vilket innebär att man kan skriva i det belopp i svenska kronor vilket motsvarar det belopp man vill överföra i vald utländsk valuta. Vid EU-betalning kan man välja att skicka pengarna i SEK i stället för i EUR⁷, vilket det görs ifall denna ruta ej fylls i.

När kunden har fyllt i ovanstående obligatoriska uppgifter är det bankens ansvar att kontrollera att betalningen är tydligt ifylld och att de obligatoriska uppgifterna finns med. Banken måste även kontrollera kundens legitimation för att försäkra sig om att kunden får ta ut pengar från det kontonummer som är angivet som debetkonto och man skall även göra en saldokontroll på angivet kontot. Banken har precis som kunden ett antal uppgifter som skall vara ifyllda, vilka består av handläggarens för- och efternamn samt telefonnummer, vilken typ av legitimation man har blivit visad samt dennes nummer. Vidare skall digipasskoden (se nedan) stå med och vilket resultatställe, kontor, denna hör till och även vad betalningen kostar. När detta är kontrollerat och man har datumstämplat blanketten använder man sig av digipassen, en dosa som används för att få fram en säkerhetskod för betalningen, som utlandsavdelningen använder för att verifiera och kontrollera betalningsuppdraget. Blanketten skall sedan, utöver handläggaren skrivas på och kontrasigneras av ytterligare en banktjänsteman, som då kontrollerar att betalningsanmälan är korrekt ifylld och att den kod som handläggaren tagit fram stämmer.

Normalt sätts inte valutakursen för betalningen förrän utlandsavdelningen skickar iväg uppdraget, men eftersom kursen kan ändras under dagen kan detta innebära en valutakursrisk för kunden. Kunden kan då, om han lämnar in uppdraget via ett kontor eller telefon, begära att få en exakt växelkurs och beroende på storleken på beloppet som skall överföras kan handläggaren antingen ta fram kursen själv, via ett datorsystem som banken använder som kallas IMS⁸, eller kontakta SEB Trading. SEB Trading är en avdelning inom SEB som bl.a. arbetar med valutakurser vid handel utomlands. Uppgifterna fylls därefter i på blanketten under kurs, kursdag, Sebtrade

⁷ EUR står för den valuta som används i länder med euro, enligt ISO-koderna vilket framgår av ovanstående blankett.

⁸ Integrated Measurement System.

nummer (detta är en kod som anger ifall handläggaren själv har tagit fram kursen eller om man har kontaktat Trading), motvärde och slutligen summan av betalningen när allt är uträknat. Därefter faxas betalningen till utlandsavdelningen för fortsatt handläggning och slutligen förs pengarna över till mottagande bank.

Inkommer uppdraget från kontoren innan kl. 15.00, vid förkortat öppet innan kl. 12.00, handläggs de samma dag och nedanstående tidsåtgång gäller. Inkommer betalningen senare är kl. 15.00 (kl. 12.00), handlägger man inte betalningen förrän dagen efter och man får lägga till en dag innan mottagande bank erhåller pengarna. Som anställd på banken är det viktigt och även en skyldighet enligt finansinspektionen att man meddelar kunden om tidsåtgången i ärendet. Det finns även en skyldighet att meddela kostnaden för kunden och se till att det finns en prislista tillgänglig. I och med ifyllnaden av blanketten för utlandsbetalningen får kunden behålla kopian på uppdraget och tillhörande villkor för betalningen (se mer nedan). Görs betalningsuppdraget på Internetkontoret finns dessa uppgifter utlagda på SEB:s hemsida.

2.3 Olika typer av utlandsbetalningar

Inom SEB har man delat in utlandsbetalningarna i fyra huvudtyper⁹, normal, express, extra express och EU-betalning. Vad som främst skiljer de tre första typerna åt är hur fort mottagarbanken krediteras samt deras kostnader. Kundens konto debiteras alltid samma dag ifall ärendet inkommer till banken innan kl. 15.00, vid förkortat öppet innan kl. 12.00. Vid normalbetalning, som kostar 100 SEK krediteras mottagarbanken två vardagar efter att kundens konto debiteras, vid expressbetalning, som kostar 450 SEK är det en vardag efter debitering. Vid extra express betalningar, vilka kräver ett separat kundavtal och således inte används i samma utsträckning som de övriga, krediteras mottagarbanken samma dag som kundens konto debiteras.

Vad gäller EU-betalningen tillämpas denna, som namnet antyder endast på betalningar till och från EU-länderna och Norge, givet att vissa speciella uppgifter finns med. Betalningen kostar 50 SEK och kundens konto debiteras som ovan och mottagarbanken krediteras senast två dagar senare. Normalt finns pengarna på mottagarens konto en vardag efter att mottagande bank fått dem. Vid en EU-betalning

⁹ www.seb.se.

måste pengarna överföras i antingen EUR eller SEK och beloppet får ej överstiga 12.500 EUR eller 125.000 SEK. De uppgifter som också måste finnas med vid EU-betalningar och som även underlättar och gör de övriga betalningarna snabbare och säkrare är Bic kod¹⁰ (även kallat Swift- adress¹¹) och Iban-nummer¹². Swiftadressen, är ett internationellt datanät för meddelanden och betalningar mellan banker¹³. Som exempel är SEB:s Swift kod ESSESESS¹⁴. Iban är en internationell metod att ange bankkontonummer och säkerställer att kontouppgiften är korrekt angiven. Metoden med Iban används endast på utlandsbetalningar¹⁵. I övrigt skall samma uppgifter som finns redovisade under 2.2 finnas med, och eventuellt även de valfria uppgifterna.

2.4 Fördelar och nackdelar

Som nämdes inledningsvis i detta kapitlet görs det många internationella betalningsöverföringar varje dag och med tanke på denna mängd och det fåtal reklamationer som inkommer under en normal dag på ett SEB-kontor, kan man nog dra slutsatsen att detta system fungerar bra. Givetvis förs det aldrig några diskussioner om vem som bär risken för pengatransaktionen i alla de fall som betalningarna flyter utan komplikationer, och man behöver som kund eller handläggare på banken inte bekymra sig om de villkor som står skrivna på baksidan av blanketten.

För kunden är utlandsbetalning kontoöverföring ett smidigt sätt att betala till utlandet, förutsatt att den person man skall betala till tillhandahåller de uppgifter som krävs. Detta bör inte vara något problem eftersom banken bör ha dessa utgifter att ge ut till sin kund. Hos SEB framgår Bic-koden och Iban-nummret av kundens kontoutdrag och adress och dylikt kan banken enkelt tillhandahålla. Som kund behöver man inte uppge något konto- eller kortnummer till någon okänd.

Att uppge kortnummer och låta mottagaren dra pengarna från sitt konto (vid kontokort) eller på sitt kreditkort är förmodligen annars det vanligaste sättet att betala vid köp t.ex. över Internet. Det finns då en risk för köparen som många förmodligen inte tänker på, framförallt vid kontokort, vilka är kopplade direkt till sitt konto. Här

¹⁰ Bank Identifier Code.

¹¹ Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication.

¹² International Bank Account Number.

¹³ Bogdan, 1994, s. 70.

¹⁴ www.seb.se.

¹⁵ www.seb.se.

”ger” man ger mottagaren ”tillgång” till de pengarna som finns på kontot. Skulle man misstänka att man har blivit utsatt för bedrägeri startar en process, vilken börjar med reklamation av köp innan man kan få tillbaka pengarna. Häri ligger risken för kunden eftersom det är han som ligger ute med pengarna under tiden processen pågår. Använder man sig av kreditkort kan man minska sin risk att själv behöva ligga ute med pengar eftersom det man handlar hamnar på en faktura som man betalar i efterhand och man kan då se vad som är riktiga köp och vilket som eventuellt är bedrägeri. I de fall det framkommer okända kortköp startas givetvis även här en utredning för att ta reda på vad som har hänt, med skillnaden att man inte behöver ligga ute med pengarna. I samband med kreditkort kan man även undkomma risken att ge ut information om sitt kontonummer eftersom kreditkort inte är kopplade till något konto.

Jämför man dessa båda kortbetalningar med utlandsbetalning kontoöverföring undkommer man riskerna som är förknippade med att ge ut egen och personlig information. De uppgifter man lämnar på blanketten behandlas endast inom banken och mottagaren tar aldrig del av dessa uppgifter. Detta blir en klar förbättring rent säkerhetsmässigt för kunden. Problematiken med att man som kund behöver ligga ute med pengar kan finnas kvar i någon mån i de fall man skulle behöva reklamera en utlandsbetalning kontoöverföring. Uppdragsgivaren kan behöva ligga ute med pengar under en eventuell process. Härtill kommer en kostnad för kunden på 250 kronor¹⁶ för att göra reklamationen.

Det åligger kunden att kontrollera riktigheten i de uppgifter som man får från mottagaren som skall få pengarna. Man borde kunna anta att betalningsmottagaren är noggrann med sina uppgifter eftersom han skall få pengar men ansvaret att se till att dessa uppgifter stämmer ligger på kunden, då det åligger banken att endast se till att betalningen är korrekt ifylld och kontrollera det som vilar på kontoret (se under praktiskt förfarande under punkt 2.2). Det finns ett sätt för banken att kontrollera vissa delar, nämligen Iban-nummer¹⁷ och därigenom även Bic-koden. Banken ser dock endast att det är ett befintligt kontonummer i en utländsk bank och kan alltså inte se att det står på den person som är angiven i betalningen som betalningsmottagare. Det yttersta ansvaret måste således ligga på kunden att blanketten är korrekt och tydligt

¹⁶ SEB:s prislista för utlandsbetalningar på www.seb.se.

¹⁷ www.seb.se.

ifylld och man skulle kunna tänka sig att banken endast agerar som en praktisk mellanhand vid betalningen mellan sin kund och mottagarens bank.

Vid resonemanget att banken agerar mellanhand skulle man kunna tänka sig att banken kan bli fri från ansvar vid komplikationer och att det är kunden som ansvarar för att uppgifterna är korrekta. Vidare ansvarar mottagande bank för att mottagarens konto krediteras korrekt. Detta resonemang känns dock något ofullständigt eftersom det är banken som tillhandahåller tjänsten, och att det är en tjänst som kunden betalar för att utnyttja.

Sett från kundens sida kan man se det som att han har fullgjort sin uppgift genom att lämna en korrekt ifylld blankett och att det är banken som tar över ansvaret vid inlämnandet av denna, då banken kontrollerar och låter två tjänstemän skriva på den. Skulle sedan pengarna inte komma fram till mottagaren anser kunden att det är banken som skall stå för eventuella extra kostnader. Kunden har dessutom betalt ett pris för betalningen och i de fall det krävs en reklamering skall han betala 250 kronor till. Man kan tänka sig att kunden anser att han inte bör behöva betala för detta då han har gjort det han skall och det är banken som inte har fullgjort sin del av avtalet.

Banken i sin tur kan resonera som så att, när kunden har lämnat in en korrekt ifylld blankett, med de uppgifter som krävs för att göra en betalning och denna betalning inte skulle komma fram, de har gjort sin del av uppdraget baserat på de uppgifter de har. Banken har även genom de villkor som följer av blanketten gjort uppdragsgivaren uppmärksam på de begränsningar som gäller bankens ansvar¹⁸.

Att bestämma vem som bär risken leder således till att man måste se exakt var i händelsekedjan som felet har uppstått. Man skulle vidare kunna tänka sig att det är för denna sökprocess efter felet som kunden skall betala 250 kronor och att detta är en process som banken inte skulle behöva göra ifall inte kunden från början ville göra betalningen. I detta resonemang är det förmodligen läge att ta med den aspekt som speglar vad det kostar för banken att i slutändan ha nöjda kunder.

Om man tittar på situationen ur ett rättsligt perspektiv faller det mesta under kundens ansvar och risk, eftersom banken friskriver från ansvar för t.ex. skada som beror av svenskt eller utländskt lagbud, krigshändelse, strejk etc. Genom meningen *”Skada som kan uppkomma i annat fall, skall inte ersättas av banken, om denne visat*

¹⁸ Se baksidan av SEB:s blankett A 4395.

*normal aktsamhet. Banken svarar inte i något fall för indirekt skada.*¹⁹ friskriver sig banken ytterligare, genom att även ta med indirekt skada. Vill man dra detta ett steg längre skulle man kunna diskutera vad som menas med uttrycket ”normal aktsamhet”, men det är svårt att se att man som bank eller kund för den delen är intresserad av att gå så långt.

¹⁹ Se baksidan av SEB:s blankett A 4395.

3 Säkerhetsarrangemang

Detta kapitel kommer att handla om olika typer av säkerhetsarrangemang som kan användas vid betalningar över landets gränser. Dessa metoder är, i jämförelse med utlandsbetalning kontoöverföring, relativt dyra att använda, vilket innebär att det främst är företag som använder sig av dem. Fokus kommer att ligga på säkerhetsarrangemanget remburs, vilket också kommer att diskuteras vidare under kapitel fyra. I det första avsnittet kommer en allmän diskussion om vad ett säkerhetsarrangemang innebär och därefter följer ett avsnitt med två olika typer av arrangemang. Under 3.3 kommer beskrivning av remburs och vad som rent avtalsmässigt är förknippat med dessa. Kapitlet kommer att avslutas med att fördelar och nackdelar kring remburs helt kort tas upp.

3.1 Allmänt

Säkerhetsarrangemang av olika typer används i mycket stor utsträckning i den dagliga handeln mellan olika företag. Detta beror nästan uteslutande på att man vid all handel och vid leveranser av varor och utförande av beställda tjänster kräver någon form av motprestation. Dessa motprestationer innebär vanligtvis betalning i pengar. I de fall där parterna som har ingått avtalet om köp/försäljning känner varandra väl kan den metod som har diskuterats i kapitel 2 vara tillämplig, i annat fall ställs högre krav på säkerhet för parterna. Grunden till detta ligger i att det i de allra flesta rättssystem är stadgat att, om inget annat är angivet, skall betalning ske samtidigt som leverans eller då utförandet av köpta tjänster sker²⁰. I den handel som sker i dag, med leveranser över hela världen är det näst intill omöjligt att avtala om betalning samtidigt som leverans sker och man får då avtala om att en motprestation skall ske i förskott. Detta innebär att man som t.ex. köpare tar på sig en risk genom att betala innan man har fått

²⁰ Jfr. Köplag (1990:931) 10 §.

varorna, vilken man vill undkomma genom att tillämpa ett säkerhetsarrangemang²¹. De regler som man kan tillämpa på olika säkerhetsarrangemang har främst utformats av Internationella Handelskammaren (ICC)

3.2 Två olika typer av säkerhetsarrangemang

3.2.1 Dokumentinkasso

Dokumentinkasso används som betalningsform när en säljare i ett avtal har ett behov av att stärka sin position i en transaktion och när säljare och köpare befinner sig geografiskt långt ifrån varandra²². Det är en metod som också kan vara lämplig vid leverans av varor som kan säljas vidare i de fall som köparen inte betalar eller när den kommersiella risken ligger på köparen och dennes land är litet. Bankerna i denna typ av betalning agerar endast som förmedlare genom att befordra dokumenten från säljaren till köparen, och på så vis skapa en betalningsmekanism som närmar sig köplagens tanke med att båda parter skall prestera samtidigt²³.

För att tillämpa dokumentinkasso krävs det att parterna i sitt avtal har kommit överens om att betalningen skall ske genom denna metod.

Tillvägagångssättet vid dokumentinkasso innebär att säljaren skickar varorna samt presenterar dokumenten till sin bank (den remitterande banken) i enlighet med det köpavtal som finns mellan parterna. Dokumenten består vanligtvis i ett transportdokument eller ett konossement (åtkomsthandling) samt en faktura, försäkringsdokument, specifikationer och i vissa fall ett certifikat till den remitterande banken. Denna bank skickar i sin tur dessa dokument till köparens bank (den inkasserande banken), tillsammans med en instruktion som skall följas av inkasserande bank i samband med utbetalning. Den inkasserande banken kontaktar köparen och meddelar att dokumenten har kommit. Banken har inte rätt att lämna ut dokumenten till köparen, d.v.s. köparen får inte tillgång till varorna, om inte betalning gjorts. Denna betalning kan ske i form av kontantbetalning eller med hjälp av en växel, till inkasserande bank som i sin tur kontaktar remitterande bank, att betalningen inkommit²⁴. Den remitterande banken vidarebefordrar i sin tur pengarna till säljaren. I

²¹ Bogdan, 1994, s. 69.

²² Bogdan, 1994, s. 75.

²³ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 75.

²⁴ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 76.

de fall som säljarens bank finns etablerad i köparens land, använder man sig av denna bank som inkasserande bank, och tar således inte kontakt med någon annan bank som medhjälpare²⁵.

Fördelarna för säljaren med denna typ av säkerhetsarrangemang blir att köparen inte får tillgång till dokumenten (varan) om inte inkassobeloppet är inbetalt. Vidare sköts arrangemanget snabbt och enkelt och det är ett relativt billigt förfarande eftersom bankerna inte har någon större inblandning²⁶.

Dokumentinkasso innebär även fördelar för köparen, som t.ex. att han inte behöver betala förrän han har erhållit dokumenten, förfarandet är billigt, det är enkel hantering samt i och med snabbheten kan man undvika kostnader förknippade med lagerhållning²⁷.

Nackdelen med dokumentinkasso, ur säljarens synvinkel, är att han trots att han har överlämnat dokumenten, inte kan vara helt säker på att få betalt. Köparen kan i och för sig inte komma åt varorna utan att betala, men risken finns att han inte längre är intresserad av dessa och således inte betalar. Eftersom detta system bygger på frivillighet har inte bankerna någon möjlighet att tvinga köparen att betala utan säljaren får i ett sådant scenario, för att kräva betalning enligt deras köpekontrakt, vända sig till domstolen (eller inleda ett skiljeförfarande om det förekommer en skiljeklausul). Andra nackdelar för säljaren kan vara att köparen blivit insolvent eller att köparens land plötsligt har infört valutaföreskrifter som kan hindra betalningen till säljaren²⁸.

Köparens nackdelar med dokumentinkasso är förknippade med varornas beskaffenhet. Om de inte motsvarar dokumenten kan köparen inte återkräva banken på betalning utan måste vända sig till säljaren, eller dokumentets utställare. Köparen får endast granska och kontrollera dokumenten och inte själva varan och banken har enligt ICC:s enhetliga regler av 1978 för inkasso, publikation nr 322, artikel 2, inte någon skyldighet att själva granska dokumenten utan endast kontrollera att de "synes" motsvara vad som står i inkassouppdraget²⁹.

²⁵ Bogdan, 1994, s. 75.

²⁶ www.seb.se.

²⁷ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 77.

²⁸ Bogdan, 1994, s. 77-78.

²⁹ Bogdan, 1994, s. 77-79.

3.2.2 Bankgaranti

Om man vid ett affärskontrakt önskar stärka och/eller säkerställa ett åtagande kan en bankgaranti vara ett lämpligt sätt. Den kan t.ex. vara tillämplig vid fall då motparten är okänd eller finansiellt svag och man således inte har fullt förtroende för motpartens prestationsvilja eller prestationsförmåga. En bankgaranti innebär att garantiställaren (banken) åtar sig att, under angivna förutsättningar, självständigt betala garantibeloppet till namngiven förmånstagare, i de fall som uppdragsgivaren inte fullgör sina åtaganden. Uppdragsgivaren skriver på en motförbindelse som förbinder honom att ersätta banken för eventuella utbetalningar till förmånstagaren³⁰.

Det förekommer ett antal olika internationella regler som kan tillämpas på garantier bl.a. ICC:s enhetliga regler av 1992 om s.k. demand-garantier, publikation nr 458. Dessa regler är dispositiva och tillämpas som standardklausuler i de fall som parterna hänvisar till dem³¹.

Fördelarna med detta system torde vara att köparen, i de fall som han har en god relation till sin bank kan få hjälp med att fullgöra sin betalning, både vad gäller summan och i de fall det förekommer en tidsfrist. Man kan även tänka sig att det vid mycket stora belopp finns möjlighet att lägga upp någon form av avbetalning med banken och på så sätt underlätta för stora inköp. Detta kan förmodligen i sin tur underlätta för utveckling och produktion av befintliga och nya varor och även för företaget i stort.

För säljaren blir betalningen säkrare då bankerna i dag ofta står på en stark bas och man undkommer risken att köparen blir insolvent eller på annat sätt inte kan betala.

3.3 Remburser

3.3.1 Vad innebär en remburs

Remburs är en betalningsform som har sin bakgrund i medeltidens *lex mercatoria* då köpmännen hade behov av något system som kunde ersätta forslandet av mynt som betalning³². Förfarandet har utvecklats och idag är det köparens bank (den rembursöppnande banken), som självständigt och bindande åtar sig att betala säljaren,

³⁰ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 70.

³¹ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 72-73 och 173-177.

³² Gorton, 2005, s. 290.

alltså förmånstagaren, en fastställd summa pengar. Pengarna betalas endast ut när säljaren uppfyller de villkor som är angivna i rembursuppdraget, d.v.s. presenterar de specificerade dokumenten enligt rembursuppdraget³³.

Dessa pengar kan betalas antingen avista d.v.s. betala vid presentation av dokumenten, eller vid en bestämd tidpunkt i framtiden. De dokument som presenteras skall alltså överrensstämma med de villkor som framgår av rembursen, och kan t.ex. vara en faktura, transporthandling samt i många fall även ett försäkringsdokument. Utöver att stämma överens med rembursens villkor skall de ofta även stämma överens med ICC:s enhetliga regler av 1993 angående remburs, publikation nr 500 (hädanefter kallade UCP 500³⁴), som bankerna i över 70 länder har anslutit sig till³⁵. Anledningen till att man använder sig av dessa regler är att det i många länder saknas särskilda lagregler beträffande remburs. Ett undantag som dock föreligger är USA där femte kapitlet i Uniform Commercial Code innehåller regler om remburs³⁶.

Säljare och köpare kan komma överens om att använda sig av remburs som betalningsform t.ex. som nämnts ovan när säljarens motpart är okänd, när motparten är finansiellt svag eller när varorna är specialtillverkade eller säsongsbetonade³⁷.

Köparen ansöker om remburs hos sin bank och banken gör då en kreditanalys på köparen, vilket innebär att banken gör en bedömning av den risk som de tar genom att öppna rembursen. Som bank likställer man i kreditriskhänseende remburs med ett lån eller ett kreditengagemang. I och med att köparens bank öppnar en remburs har den risk som säljaren utsätts för, att köparen inte skulle kunna betala, övertagits av banken³⁸.

Om man som säljare önskar ytterligare säkerhet och inte vill ta risken på köparens bank kan han ta med ytterligare en part i händelseförloppet, nämligen begära att rembursen skall bekräftas av hans bank. Detta kan vara lämpligt då det föreligger tveksamheter kring de ekonomiska förhållandena i det land som köparen bor i och/eller den finansiella styrkan som hans bank besitter. Vidare är det lämpligt för säljaren att vara extra försiktig om det råder risk för politiska oroligheter, krigsrisk eller om det rör sig om lång leveranstid eller det rör sig om ett stort leveransvärde³⁹.

³³ Bogdan, 1994, s. 79.

³⁴ Uniform Customs and Practice for Documentary Credits.

³⁵ www.seb.se, Bogdan, 1994, s. 82 och 183-205.

³⁶ Gorton, 2005, s. 291.

³⁷ www.seb.se.

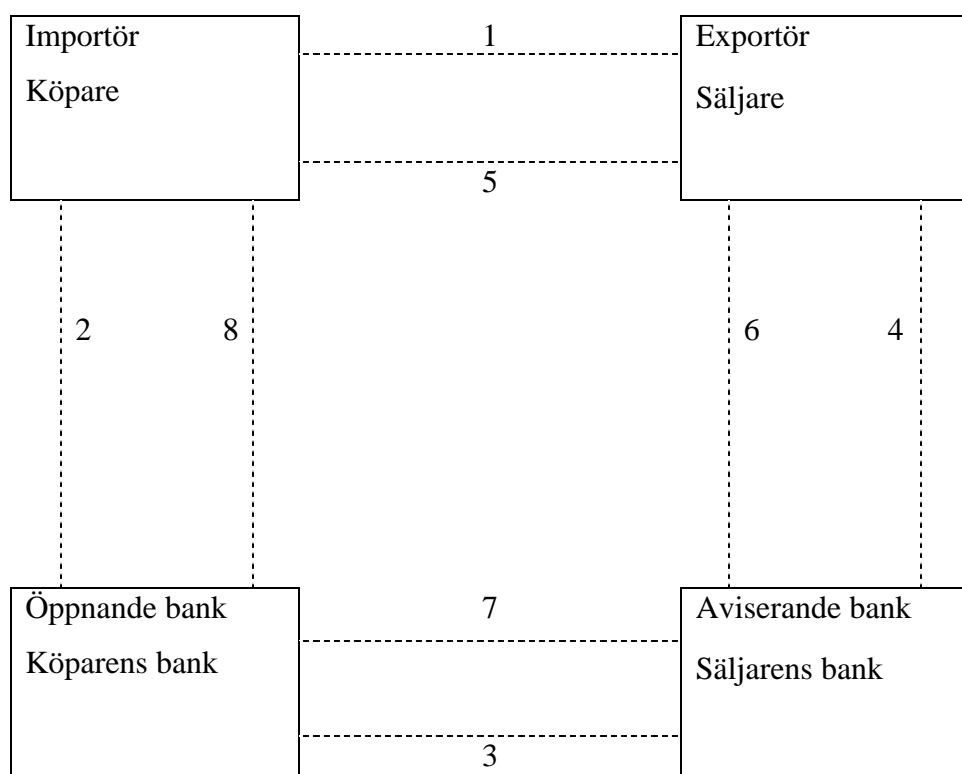
³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid.

Det finns två varianter av remburs, återkallelig och oåterkallelig, där den sistnämnda används i över 99 procent av fallen och det presumeras att en remburs är oåterkallelig om inte annat är angivet. Den återkalleliga rembursen innebär att man tappar det mesta av syftet med rembursen som betalningsmekanism eftersom säljaren inte är garanterad att få betalt, då köparen eller öppnande bank kan återkalla uppdraget eller vägra att lösa dokumenten. Vid oåterkallelig remburs kan köparen eller öppnande bank inte, vara sig återkalla uppdraget eller vägra lösa dokumenten och säljaren är garanterad sin betalning och behöver inte oroa sig för eventuell betalningsovilja eller betalningsoförmåga från köparen sida. Detta eftersom den öppnande banken då självständigt har påtagit sig att betala, under de givna förutsättningarna⁴⁰.

3.3.2 Arbetsgången i ett rembursärende

Nedanstående, av mig konstruerade schematiska bild visar gången i ett vanligt rembursärende med en öppnande och en aviserade bank.

⁴⁰ Bogdan, 1994, s. 81-82, Gorton, 2005, s. 297.

1. Säljaren och köparen sluter ett köpavtal och bestämmer att betalningen skall ske med hjälp av remburs.
2. Köparen ansöker i sin bank om öppnande av remburs.
3. Banken gör en kreditprövning och när rembursen har beviljats öppnas den via säljarens bank till säljarens förmån.
4. Säljarens bank meddelar säljaren att rembursen har öppnats.
5. Varan skeppas från säljare till köpare.
6. Säljaren presenterar de dokument som parterna har kommit överens om i rembursen, till sin bank. När rembursvillkoren är uppfyllda får säljaren sin likvid. Vilken tidpunkt som säljaren får betalt beror på om rembursen är betalbar i säljarens bank eller i den öppnande banken och ifall det är en avista- eller tidsremburs.
7. Dokumenten skickas till den öppnande banken som granskar dem och redovisar likviden enligt rembursvillkoren.
8. Den öppnande banken skickar dokumenten till köparen och debiterar kundens konto (vid avista remburs) eller debiterar kundens konto vid förfallodagen (vid tidsremburs).

3.3.3 Det bakomliggande köpavtalet

Man kan se rembursen som ett samspel mellan köp, transport och försäkring samtidigt som rembursen är separerad från det bakomliggande avtalet. Definitionen i ICC:s regler om remburs⁴¹ säger att ”En remburs är till sin natur en från köpe- eller andra avtal, som kan ligga till grund för rembursen, fristående transaktion”⁴². I och med detta kan man anse att om bankerna av olika skäl skulle vägra att betala skall likväl säljarens och köparens respektive förpliktelser enligt köpavtalet finnas kvar⁴³.

Förfarandet bygger således i grunden på ett köpavtal som har ingåtts mellan en säljare och en köpare. De centrala delarna i köpavtalet är bestämmelserna om leverans, pris och varuangivelse, d.v.s. när, var, hur varan skall levereras samt hur betalningen skall effektueras⁴⁴. Köpavtalet regleras i svensk lagstiftning i köplagen, som endast reglerar säljarens och köparens rättigheter och skyldigheter och inte frågor

⁴¹ Artikel 3 UCP 500.

⁴² Gorton, Lars, ”Remburs som betalning”, s. 29.

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Gorton, 1999, s. 59.

om t.ex. köparens förhållande till en kreditgivare som finansierat köpet⁴⁵. Eftersom rembursen främst används i internationella förhållanden kan man även behöva ta med lagen om tillämplig lag vid internationella köp av lösa saker⁴⁶ (IKL), som fastställer vilket lands lag som skall gälla på avtalet mellan köpare och säljare. Även lagen om internationella köp⁴⁷ används i stor utsträckning. Dessa lagar bygger på avtalsfrihet (3 § i köplagen och 3 § i IKL och artikel 6 i CISG) och parterna är fria att bestämma vilka regelverk som skall tillämpas på deras köpavtal. Det är viktigt att man som säljare ser till att de dokument som köparen kräver i den öppnade rembursen överensstämmer med de som parterna bestämt om i köpavtalet samt att man, vid avtalslutet inte åtar sig att presentera dokument som man inte kan presentera⁴⁸.

Vad gäller den del av avtalet som rör betalningen skall man här tydligt ange att denna skall skötas med en remburs (oåterkallelig) och man bör ange vilka eller vilka banker som skall användas. Man skall även hänvisa till eventuella regler som skall gälla på avtalet, förslagsvis UCP 500.

3.3.4 De övriga avtalen inom rembursen

Det ovanstående köpavtalet är orsaken till att rembursen används, men det finns vanligtvis ytterligare tre avtal eller förhållande som är av vikt vid förfarandet.

Det första av dessa tre är avtalet mellan köparen och dess bank. Detta avtal bygger på förtroende mellan parterna och ställer krav på dem bägge. Banken skall hjälpa köparen och även ta på sig ett relativt stort ansvar medan köparen har skyldigheten att upprätta ett köpavtal som säljare och köpare båda kan fullfölja, och se till att han fullföljer sin del. Det är inte ovanligt att det i avtalet mellan köparen och den öppnande banken finns en klausul som säger att varan föreskrivs som säkerhet till banken. Detta framgår oftast i konossementet då banken står som mottagare av godset⁴⁹.

Det finns (oftast) även ett avtal mellan den rembursöppnande banken och en bekräftande bank, som även detta bygger på ett starkt förtroende. Dessa båda har skyldighet att se till att den ena parten betalar och att den andra parten får betalt. Det

⁴⁵ Gerhard, 2005, s. 16.

⁴⁶ Lag (1964:528) om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker.

⁴⁷ Lag (1987:822) om internationella köp, med CISG (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods) som bilaga.

⁴⁸ Bogdan, 1994, s. 81.

⁴⁹ Gorton, 2005, s. 297.

bör rimligtvis finnas ett skriftligt avtal mellan dem för att klargöra vem det är som står som den betalande banken (detta kan vara antingen den öppnande eller bekräftande banken och skall framgå av rembursvillkoren⁵⁰), vem som är skyldig att kontrollera de aktuella dokumenten samt när betalningen skall debiteras köparen och krediteras säljaren.

Slutligen finns det ett avtal mellan säljaren och den bekräftande/aviserande banken. Detta avtal är mer en säkerhetsåtgärd från säljaren sida, då han som nämnts tidigare kan begära hjälp av denna bank vid diverse osäkra omständigheter. Detta leder till att han lägger ett stort förtroende i bankens händer att kontrollera att de andra parterna i rembursen sköter sina åtaganden och han skall själv se till att kunna visa de aktuella dokumenten för att ha rätt att få sina pengar.

3.3.5 Fördelar och nackdelar med remburs

Som nämdes under 3.3.1 används i praktiken nästan enbart den oåterkalleliga rembursen och det är följaktligen den som kommer att diskuteras nedan.

Det man kan säga är den största fördelen med remburs är att den ger båda parter i avtalet ett bra och säkert skydd. Man kan som säljare vara säker på att man kommer att få betalt, rembursen fungerar i detta hänseende som en garanti för säljaren, och man undkommer många av de risker förknippade med de andra typerna av säkerhetssystem. Det gäller kanske främst risken om köparens insolvens och, när rembursen har bekräftats av en bank i säljarens land även riskerna med valutaföreskrifter och andra betalningshinder⁵¹. Vidare har säljaren ett skydd mot att bära den politiska risken (om den öppnande banken, genom ett politiskt beslut eller krig inte kan fullgöra sina skyldigheter) genom att kräva en bekräftande bank, som då står för risken⁵².

Vad gäller de fördelar som finns för köparen liknar dessa de fördelar som han har med dokumentinkasso, d.v.s. han behöver inte betala något förrän dokumenten är kontrollerade av banken.

Nackdelarna med remburs är främst förknippade med den del av avtalet som bankerna är inblandade i, när det kommer till deras ansvar. De skall endast kontrollera dokumenten, och inte den sålda varan som sådan, alltså endast en yttre granskning

⁵⁰ www.seb.se.

⁵¹ Bogdan, 1994, s. 81.

⁵² www.seb.se, "En betalningstjänst med inbyggd säkerhet", genom www.seb.se.

och inte en rättslig bedömning av dokumentens karaktär. Banken agerar som betalare och inte som betalningsmottagare som vid dokumentinkasso, och har således en större skyldighet att kontrollera dokumenten än vid inkassoförfarandet. Doktrinen om s k. ”strict compliance” gäller, vilket innebär att dokumenten skall vara helt överrensstämmande med rembursvillkoren jämte bestämmelserna i UCP. Detta är en central bestämmelse i rembursarrangemanget eftersom det är i bankens granskning som skyddet för köparen finns. Detta ansvar står det om i UCP 500, artikel 13, *Bankerna skall granska alla i rembursen föreskrivna dokument med skälig omsorg för att fastställa om de vid påseende förefaller överrensstämma med rembursvillkoren eller inte*⁵³, och framåt. Det är givetvis inte lätt när man skall tolka innebörden i olika ord som, *med skälig omsorg* och *vid påseende*. Vidare är det något oklart med uttryck som att *dokumentet förefaller att överrensstämma med rembursvillkoren* och att ”banken inte förväntas göra annan granskning än den som kan genomföras summariskt på banktjänstemannens skrivbord”⁵⁴.

Vad som också kan skapa problem är när man använder sig av en bekräftande bank och det föreligger skillnader mellan den öppnande bankens och den bekräftande bankens åsikter om dokumenten. Den öppnande banken kan då betala under reservation till säljaren. Detta innebär att man anser att säljaren inte har presenterat dokument som helt säkert överrensstämmer med rembursvillkoren, men man anser att han, om köparen längre fram anser sig har rätt att vägra godta dokumenten, kan betala tillbaka pengarna⁵⁵.

Man kan tänka sig att bankerna som arbetar mycket med denna typ av säkerhetssystem har egna modeller som de arbetar efter.

⁵³ Bogdan, 1994, s. 82.

⁵⁴ Bogdan, 1994, s. 81-82, Gorton, 2005, s. 305, 308

⁵⁵ Gorton, 2005, s. 301.

4 Rembursens olika tidpunkter och risker

I detta kapitel kommer det att diskuteras kring de olika tidpunkter för betalning som förekommer vid rembursen samt var dess risker ligger. I de olika avsnitten är också inbyggda svar till några frågor ställda till en f d företagsrådgivare på SEB. Kapitlet kommer att avslutas med ett kort avsnitt om möjligheten att använda rembursen som ett finansieringssystem.

4.1 När sker betalningen vid remburs?

Inom SEB används remburs främst av importerande företag när man diskuterar den företagskategori som finns på bankkontoren, vilka är små och medelstora företag. Det är oftast det exporterande företaget som ställer rembursen som krav eller alternativt förskottsbetalning, men förskottsbetalning är inget bra alternativ för det importerande företaget. Detta säger Catharina Sjöström, f d företagsrådgivare och numera kontorschef på SEB på Limhamn.

För det importerande företaget och för kunderna i allmänhet är det naturligtvis viktigt att veta när det rent juridiskt räknas som att betalningen är gjord och man har uppfyllt sin part i köpavtalet. Utebliven betalning eller betalning som inkommer för sent enligt köpavtalet, anses som ett kontraktsbrott och påföljder kan inträffa⁵⁶. Det kan vara besvärligt att fastställa de olika tidpunkterna i rembursen eftersom den är uppbyggd i två steg, mellan säljare och bank samt köpare och bank⁵⁷. Som tidigare sagts börjar gången vid betalning i rembursen med att köparen öppnar en remburs samt att säljaren tar fram de dokument som enligt rembursen skall finnas. När dessa dokument är framtagna vänder sig säljaren till den aviserande banken med dokumenten och banken granskar dessa för att se om de överrensstämmer med

⁵⁶ Ramberg & Ramberg, 2003, s. 42.

⁵⁷ Gorton, Lars, ”Remburs som betalning”, s. 33.

rembursvillkoren eller inte. Om dokumenten stämmer beror bankens fortsatta agerande på hur rembursen är utformad och på vilka parter som är inblandade⁵⁸.

Vid en bekräftad remburs skall den bekräftande banken betala eller utlova och ansvara för betalningen på den förfallodag som skall framgå av rembursvillkoren⁵⁹. I dessa fall bör säljaren ha fullgjort sin del av köpavtalet i och med att han presenterar dokument som överrensstämmer med rembursvillkoren. Köparen bör enligt samma resonemang ha fullgjort sin del av avtalet då bekräftande bank betalar eller tar på sig ansvaret för betalningen. Det man kan fråga sig är om man som säljare anser att köparen har betalat med befriande verkan när han har öppnat rembursen, då rembursbeloppet av köparen har betalats till öppnande bank eller om man anser att betalningen är gjord när pengarna de facto finns på säljaren konto⁶⁰. Detta bör vara ett resonemang som är av stor vikt vid eventuella problem och det kommer således att tas upp mer i slutsatserna i kapitel fem.

Om det i rembursvillkoren i stället står att rembursen skall vara obekräftad hos den aviserande banken är det den aviserande banken som då har rätt att godkänna dokumenten som säljaren presenterar. Detta innebär att aviserande bank fastställer den öppnande bankens betalningsförpliktelse. I de fall som den aviserande banken utnyttjar sin rätt att godkänna dokumenten tar den även på sig ansvaret för att dokumenten stämmer överens med rembursvillkoren, men den har inte något ansvar för betalningen, i de fall som öppnande bank inte betalar p.g.a. någon politisk händelse eller eget obestånd⁶¹. Dokumenten skickas därefter till den öppnande banken som granskar dem och som, om de stämmer med rembursvillkoren, är ovillkorligt bunden att betala. Köparen erhåller därefter dokumenten och skall då erlägga betalningen enligt det avtal som han har ingått med sin bank. Denna typ av remburs bör innebära att säljaren, precis som vid bekräftad remburs, har fullgjort sin del av avtalet när han har presenterat dokument som stämmer överens med rembursvillkoren. För köparen kan avtalet räknas vara fullgjort först när han har mottagit dokumenten och erlägger betalningen till sin bank. Detta leder till att man som säljare kan stå utan betalning under en längre tid och bör således innebära en större risk för honom. Att betalningen är fördröjd bör även kunna jämföras med

⁵⁸ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Gorton, Lars, ”Remburs som betalning”, s. 33.

⁶¹ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

försenad betalning, vilket är ett hävningsgrundande kontraktsbrott⁶², enligt 54 § köplagen.

Man kan ibland även använda sig av en remburs som är direktaviserad till säljaren. Detta innebär att säljaren, när det endast är den öppnande banken med i förfarandet kan skicka dokumenten direkt till den öppnande banken, eller låta sin egen bank agera ombud. Säljaren har även rätt att alltid skicka dokumenten direkt till den öppnande banken om han har något skäl som gör att han inte vill gå via sin bank. Vid dessa tillfällen går alla tidsgränser ut hos den öppnande banken (är rembursen bekräftad måste den dock alltid presenteras hos den bekräftande banken för att bekräftelsen skall gälla)⁶³. Säljaren har här möjlighet att fullgöra sin del av avtalet genom att direkt vända sig till den öppnande banken med dokumenten eller låta sin bank agera som ombud. När den öppnande banken har godkänt dokumenten, har säljaren fullgjort sin del av avtalet. Även här kan ett resonemang om köparens fullgörelse av avtalet föras men det verkar som resonemanget liknar det vid obekräftad remburs, eftersom köparen inte behöver erlægga betalning innan han har mottagit de godkända dokumenten från den öppnande banken.

En ytterligare möjlighet med rembursen är att den aviserande banken, inte bara har godkänt dokumenten åt den öppnande banken utan även betalat mot de presenterade dokumenten. Den aviserande banken kräver i dessa fall betalning från den remburserande banken, om det finns någon sådan. Detta kan föreligga då rembursen är i annan valuta än köparen eller säljaren hemlandsvaluta eller om det saknas kontoförhållande mellan de olika inblandande bankerna. Det är då den öppnande banken som sänder en auktorisation till den remburserande banken att betala till den aviserande banken⁶⁴. Detta förfarande bör inte påverka säljarens fullgörelse av sin del av avtalet utan det stämmer överens med det som redogjorts för vid tidigare möjligheter med rembursen. För köparen bör fullgörelsen inträffa då han betalar till sin bank när de godkända dokumenten presenteras av den öppnande banken. Dock måste här föreligga en kontakt mellan den öppnande banken och den aviserande, eftersom den aviserande banken inte bör betala till säljaren innan köparen har betalat till den öppnande banken.

⁶² Gorton, Lars, "Remburs som betalning", s. 37.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ "En betalningstjänst med inbyggd säkerhet", genom www.seb.se.

4.2 Olika risker förknippade med remburs

Det föreligger en del risker vid ett förfarande som remburs och givetvis blir detta mer invecklat när man har fler än två parter i avtalet. Detta innebär att risken kommer att flyttas mellan fler aktörer än köpare och säljare och detta leder även till att det finns fler tillfälle då riskbedömningen kan vara något oklar. Enligt 13 § köplagen går risken för varan över från säljaren till köparen när varan har avlämnats. Köplagen säger vidare att varan skall avlämnas vid den tidpunkt som framgår av köpavtalet. Om det i detta avtal ej framgår någon tidpunkt skall, enligt 9 § köplagen, varan avlämnas inom skälig tid efter köpet⁶⁵. Dessa tidpunkter kan vid rembursen vara svåra att fastställa och kan därför ge upphov till en del missförstånd och komplikationer. Man skulle kunna se det både som att varan är avlämnad när banken har godkänt säljarens dokument eller när köparen har betalat och har rätt att få ut varorna.

I samband med att man öppnar en remburs flyttas den kommersiella risken som säljaren har på köparen, från säljaren till den öppnade banken. De risker som då fortfarande ligger kvar på säljaren är den politiska risken (landrisken) samt hanteringsrisken. Den politiska risken, som innebär att den öppnande banken hindras från att fullgöra sina åtaganden p.g.a. ett politiskt beslut eller krig, kan säljaren genom en bekräftande bank överföra till sin egen bank⁶⁶. Detta innebär att den bekräftande banken tar på sig samma ansvar mot säljaren som den öppnande banken. Vad gäller hanteringsrisken kommer den att ligga kvar på säljaren och innebär att man skall kunna få fram varorna och skeppa i tid samt att få fram rätt dokument i rätt tid, i enlighet med rembursvillkoren. Det man som säljare här kan påverka är att i utformandet av rembursen och dess villkor se till att man är noggrann vid bestämningen av tider, leveransvillkor (ofta i enlighet med Incoterms⁶⁷), betalningsvillkor (avista⁶⁸ eller om säljaren skall ge köparen kredit), om det är tillåtet med omlastning och om man skall tillåta att rembursen används för flera skeppningar, d.v.s. delskeppning. Man måste här se till att man inte skriver in något villkor som man inte kommer klara av att uppfylla.

⁶⁵ Gerhard, 2005, s. 24.

⁶⁶ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

⁶⁷ ICC:s leverantörsklausuler Incoterms.

⁶⁸ Omedelbar betalning vid presentation av dokument.

Det kan även föreligga en risk med falska rembursen. Denna typ av remburs kommer vanligtvis direkt till säljaren eftersom man inte önskar riskera att någon bank skall kontrollera rembursen och upptäcka felen. Om så är fallet skall man som säljare givetvis kontakta sin bank för att med deras hjälp kunna undersöka om rembursen är ett försök till bedrägeri⁶⁹.

För köparen ligger den största risken i att säljaren presenterar dokument som är falska och att varan inte har skeppats. Detta ställer även krav på köparen att vara noggrann vid utformningen av villkoren i rembursen. Vid falska rembursen, som vid första anblicken ser ut att överrensstämma med UCP och rembursvillkoren, men som köparen tror är falska, måste han vända sig till köpavtalet för att söka rättelse. Det är då i hans mening säljaren som har gjort sig skyldig till ett kontraktsbrott⁷⁰. Vid bedrägeri kan, beroende på vem som känner till missförhållandet, banken bli skyldig att betala⁷¹. Det är viktigt att se till att rätt dokument finns med samt i vissa fall kanske att man tar hjälp av en neutral part. Denna finns då med när säljaren lastar godset och i samband med detta utfärdar ett certifikat som skall presenteras med de andra rembursdokumenten. Denna extra försiktighetsåtgärd kan uppkomma i affärsrelationer med nya leverantörer. Risken med att man som köpare inte har möjlighet att inspektera varorna och kvaliteten på dessa kan avhjälpas genom att säljaren presenterar en bankgaranti tillsammans med de övriga rembursvillkoren eller med en inspektion av varorna⁷².

En risk som även kan förekomma och som kan drabba bankerna i rembursen är att säljaren inte kan presentera korrekta dokument. Detta sammanfaller med den del av bankernas ansvar som kan tyckas vara den svåraste enligt Catharina Sjöström, nämligen granskningsarbetet. Ej korrekta dokument innebär att bankerna inte har någon betalningsskyldighet, eftersom denna bara innebär att bankerna måste betala så länge säljaren uppfyller sin del av avtalet och presenterar rätt dokument. Bankerna har kort tid på sig att granska dokumenten (vanligtvis maximalt 7 dagar, men i praktiken mindre) och skulle de inte stämma måste banken meddela säljaren att de avvisar kravet på betalning. Banken måste vidare meddela i vilka avseende dokumenten avviker samt att man ställer dokumenten till säljarens förfogande. Kraven är hårda i UCP, artikel 14, på att banken, i rätt tid och med klar tydlighet meddelar vad som

⁶⁹ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

⁷⁰ Gorton, 2005, s. 308.

⁷¹ Gorton, 2005, s. 308-309.

⁷² ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

avviker i dokumenten. Görs inte detta kan banken bli betalningsskyldig mot säljaren samtidigt som de kan förlora möjligheten att kräva köparen på pengar. Detta inträffar främst när flera banker är inblandade i förfarandet. Vägrar köparen att ge den öppnande banken rätt att acceptera de felaktiga dokumenten och de således inte kan betala förvärras situationen ytterligare. Dokumenten blir då kvar i säljarens ägo, trots att kanske köparen har mottagit varan. Detta scenario kan inträffa då varan är ställt till köparen och det inte har transporterats med sjötransport och kan lämnas ut utan att dokument presenteras (så länge det inte föreligger några importbestämmelser). Även vid sjötransport kan detta inträffa, om ett originalkonossement skickas direkt till köparen och detta är utställt eller överlåtet på denne. Denna typ av situation måste nu lösas av bankerna och man måste hänvisa till det underliggande köpavtalet⁷³. Det man kan göra för att undkomma ovanstående risk är att, som nämnts tidigare, ställa ut varan på den öppnande banken. Detta innebär att om säljaren inte kan presentera korrekta dokument, och den öppnande banken inte har rätt att betala kan man återlämna varan och köparen har inte möjlighet att komma åt det. Om dock den öppnande banken på något sätt ger köparen, eller någon annan tillträde till varan, blir den öppnande banken betalningsskyldig till säljaren, eftersom man då har brutit avtalet genom att acceptera dokument som inte är rembursenliga⁷⁴.

4.3 Rembursen som finansieringsinstrument

I den moderna ekonomin spelar krediten en viktig roll och både företag och hushåll är vid olika tillfällen i behov av detta. Behovet av krediter kan uppkomma vid investeringar, produktion och konsumtion. Krediter kan erhållas på den s k. kreditmarknaden, också kallad marknad för lånat kapital, som innefattar de finansiella institutens utbud av tjänster, t.ex. bankernas in- och utlåningsverksamhet⁷⁵.

Bankerna kan, efter företagsformen delas in i tre olika grupper, bankaktiebolag (affärsbanker), sparbanker samt medlemsbanker. Alla större banker, däribland SEB är numera bankaktiebolag och dessa övervakas dels av Riksbanken, dels av den särskilda

⁷³ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se, Gorton, 2005, s. 309.

⁷⁴ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

⁷⁵ Bergström & Lennander, 2001, s. 11.

tillsynsenheten Finansinspektionen (som bildades 1991 genom en sammanslagning av Bankinspektionen och Försäkringsinspektionen)⁷⁶.

Det finns vid rembursen olika möjligheter att ge krediter. Vid en sk avista remburs skall man, som har nämnts tidigare betala vid presentation av dokumenten och rembursen innehåller oftast instruktioner om hur pengarna skall utbetalas. Vid en tidsremburs kan man som säljare i stället ge köparen en leverantörskredit som då är garanterad av den öppnande banken och i de fall det är en bekräftad remburs, även av den bekräftande banken⁷⁷. Detta innebär att man som köpare inte betalar när man mottagit varorna och dokumenten utan att man har en skuld till säljaren. Detta innebär att man handlar ”på kredit” och det bör då finnas tydliga regler om detta i rembursens villkor. Risken bör här ligga på banken, som förmodligen då har tagit varan eller t.ex. en pant som säkerhet mot en eventuell utebliven betalning från köparen.

Om det å andra sidan är säljaren som är i behov av finansieringshjälp under tillverkningstiden kan man utforma rembursen på så sätt att köparen gör en förskottsbetalning. Detta kan ske med eller utan att säljaren låter sin bank ställa ut en förskottsgaranti. I de fall som man inte har en förskottsgaranti utställd av en bank ligger hela kreditrisken på köparen⁷⁸. Detta bör således vara något som köparen endast går med på om han känner säljaren mycket väl.

Det förekommer ibland att säljarens bank även kan använda rembursen som en kompletterande säkerhet om säljaren önskar finansiering under tillverkningstiden⁷⁹. Detta bör innebära att banken betalar ut pengar till säljaren innan man har mottagit betalning från köparen och man tar då en risk som man önskar minimera genom dels att ta rembursen som säkerhet, dels ofta någon annan typ av säkerhet. Detta bör således även vara något som man som säljarens bank tar på sig om man känner sin kund väl och vet att han är god för pengarna. Som Catharina Sjöström har uppgivit bedömer man, som vid all kreditbedömning kundens återbetalningsförmåga, d.v.s. att kunden verkligen kan betala sin leverantör, när man skall hjälpa en kund med rembursen.

⁷⁶ Bergström & Lennander, 2001, s. 12-13.

⁷⁷ ”En betalningstjänst med inbyggd säkerhet”, genom www.seb.se.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

5 Sammanfattning och slutsatser

Detta kapitel är indelat i tre avsnitt baserade på de tidigare kapitlena. Jag kommer att börja med slutsatser kring risken i kapitel två då jag behandlade utlandsbetalningar genom bank. Därefter kommer slutsatserna kring riskbilden om de olika betalningsarrangemangen dokumentinkasso, bankgaranti samt allmänt om rembuser, för att i näst sista avsnittet titta generellt på riskerna knutna till de olika systemen. I det sista avsnittet kommer jag att gå in på vad jag själv anser vara fördelar och nackdelar med rembuser och dess risker, och på vilka sätt som jag anser att man skulle kunna göra dem ännu mer handlingskraftiga samt kort jämföra rembuser med de andra systemen.

5.1 Slutsatser kring utlandsbetalning genom bank

Vid alla typer av betalningar över landets egna gränser ställs det en hel del krav på säkerhet och noggrannhet, vilket är två av de saker som är påtagliga vid undersökning av utlandsbetalning genom bank. Det är ett system som baseras till stor del på ett företroende mellan dels de två parter som skall skicka pengar mellan varandra, dels mellan de olika bankerna. Den part som bär det största ansvaret samt den största risken för pengatransaktionen är den part som kommer in på ett bankkontor (eller som gör betalningen över sitt Internetkontor) för att överföra pengar till någon person eller ett företag i utlandet. Det han måste göra är att dels förlita sig på att den part som han skall skicka pengar till är trovärdig och ärlig, dels att han uppger rätt information om kontonummer och sin bank. Det faller ju nämligen på kunden på bankkontoret att se till att dessa uppgifter stämmer samt att han fyller i en blankett på ett korrekt sätt, så att banken i sin tur har möjlighet att fullgöra sin del av överföringen. Då banken agerar som någon form av mellanhand mellan sin kund och banken i det andra landet, är det på kunden som önskar skicka pengarna som risken ligger. Om man resonerar att det är han som önskar utföra ett betalningsuppdrag och att banken endast skall hjälpa till med detta, faller det sig naturligt att det är kunden som skall bära risken. Men man

kan å andra sidan resonera som att banken ställer en möjlighet till förfogande till sin kund, som han dessutom betalar för och att banken på så sätt bör ta del av risken. Den del av ansvaret som banken tar är ju dock endast att informera kunden på ett korrekt sätt och i enlighet med gällande regler och lagar. Detta för att underlätta för kunden, samt att kanske kunna minimera risken med att något inte går korrekt till med betalningen. I dagens värld, med den enorma tekniska utveckling som vi ser varje dag, borde det kunna finnas ett ännu bättre sätt för privatpersoner att överföra pengar till andra länder. Då kunderna inte skulle behöva ta hela risken med felaktiga uppgifter samt slarvigt skrivna blanketter, utan att bankerna kan utforma ett system med ömsesidig information för sina kunder. Nackdelen är säkerhetsaspekten, som i takt med den tekniska utvecklingen också behöver förfinas och förmodligen bli mer avancerad.

När man gör en jämförelse med denna typ av utlandsbetalning genom bank med att betala med konto- eller kreditkort, överväger fördelarna, främst när man talar om säkerhetsaspekten. Som kund blir man väldigt sårbar om man, vid t.ex. köp över Internet lämnar ut sitt kontokortsnummer. Detta ger ju nämligen säljaren en form av insyn i köparens konto eftersom kortet är direktkopplat dit och man ger säljaren möjlighet att debitera kortet samt indirekt debitera kontot. Man kan ju även, vid kontakt med oärliga säljare bli debiterad betydligt mer pengar än vad som är överenskommit och man måste då ligga ute med dessa pengar under en eventuell process. Dessa processer kan i sig förmodligen bli ganska kostsamma och besvärliga eftersom parterna ofta sitter i olika länder samt använder sig av Internet som försäljningslänk. Rättssystemen är inte helt klara vad gäller dessa omständigheter och det skydd som köparen har är inte speciellt stort. Risken som han då tar på sig är relativt stor. Även att betala med kreditkort kan innebära en ökad risk, kanske dock inte lika stor som med kontokort eftersom man som köpare inte behöver ligga ute med pengar som blivit felaktigt debiterade. Man kan även i vissa fall ta hjälp av kreditkortsföretaget vid eventuella processer mot säljaren. Riskbilden vid betalning med konto- eller kreditkort till okända säljare får man alltså säga är betydligt högre än vad den är med utlandsbetalning genom bank eftersom man här aldrig behöver uppge sina egna privata uppgifter för någon annan än sin egen bank (när man är mottagare av pengar uppger man endast sitt namn, kontonummer samt bankens namn och adress till den som skall överföra pengar och ger aldrig någon en möjlighet att ta ut några pengar).

5.2 Slutsatser kring säkerhetsarrangemang

När man som köpare och säljare är i behov av ett större skydd i samband med de transaktioner som man önskar göra, innebär detta att man oftast behöver ta med ytterligare parter i förfarandet. Man kräver motprestationer, oftast i form av betalning och enligt köplagen skall dessa ske samtidigt som leverans eller avlämning av varor. Eftersom detta kan vara besvärligt vid köp över landets gränser tar man alltså med andra parter, något som kan innebära att man komplicerar bilden vad gäller vem som skall bära vilken risk och när denna överförs.

Vid ett förfarande som dokumentinkasso har man en riskbild som endast bör förflytta sig mellan säljare och köpare eftersom bankerna endast skall agera som mellanhand. Vad som dock kan vara oklart är vem det är som bär risken för varorna under den tid som går från att den remitterande banken har dokumenten i sin ägo tills att den inkasserande banken har avlämnat dokumenten till köparen. Eftersom man enligt köplagen skall prestera samtidigt vid köp av varor, verkar det som om det ligger närmast till hands att, eftersom köparen inte får tillgång till varorna innan han har betalat, skall han inte heller bära risken förrän han har varorna i sin ägo. Det bör vidare finnas en förståelse mellan säljaren och hans bank angående riskbilden dem emellan, om något oförutsett skulle inträffa.

Vid ett förfarande som bankgaranti använder man sig också av mer än två parter i förfarandet och det uppkommer samma diffusa läge, vad gäller riskbilden. Vad som här är annorlunda är att banken tar på sig ett större ansvar och agerar som mer än en mellanhand. Banken tar på sig ett självständigt åtagande för köparen att betala till säljaren, när köparen inte själv klarar detta. I och med detta åtagande bör även risken överflyttas från säljaren till köparen. Detta bör ske när banken betalar i köparens ställe, eftersom köpet då, enligt köplagen har genomförts och båda parterna har uppfyllt sin del av avtalet. Därefter bör situationen mellan köpare och bank lösas enligt den förbindelse som de skrivit på, och banken skall få de pengar som de ligger ute med.

Vid förfarandet remburs blir det lite mer komplicerat med risken eftersom detta säkerhetssystem är uppbyggt i ett par olika led, med olika aktörer. Generellt bör man kunna tänka som så att eftersom remburs, förutom att ha en betalningsfunktion även är ett finansiellt skydd för säljaren och det är han som har valt betalningsmetod, också

bör vara säljaren som skall bära risken fall betalningsbanken inte kan fullgöra sin del av avtalet. Men det jag först kommer att tänka på är att man som enskild part måste ”se om sitt eget hus” och se till att man inte i det första skedet tar på sig att leverera dokument eller varor som man inte kan uppfylla. Det är främst viktigt för säljaren eftersom hela hans del i avtalet bygger på att han levererar de rembursenliga dokumenten. För köparen är kontakten med sin egen bank viktig, eftersom det är här rembursen öppnas och här som betalningen av varorna skall ske. Det avtal som ingås mellan öppningsbanken och köparen bygger givetvis på ett ömsesidigt förtroende, och ställer krav på dem båda. Detta eftersom ett framtida samarbete kan äventyras om parterna inte kan leva upp till de förväntningar och krav som ställs i och med öppnandet av rembursen.

Vidare måste det även finnas ett tydligt agerande från bankernas sida och ett samarbete dem emellan. Fungerar inte samarbetet mellan den öppnande banken och säljarens bank, kan det uppstå problem med hela förfarandet och det bör då bli den öppnande banken som skall bära ansvaret och risken för att säljaren inte får sina pengar samt att köparen inte får sina varor. Vad som dock innefattas inom bankernas ansvar vid bedömningen av dokumentens riktighet och överrensstämmelse kan tyckas något oklart eftersom man t.ex. använder sig av ord som *med skäligen omsorg* och *vid påseende*, och dessa kan vara svåra att tolka, vilket kan leda till komplikationer vid bedömningen av säljarens fullgörande. Man kan diskutera hur långt man som bank kan eller bör gå i en eventuell process mot sin kund, om det blir problem med olika tolkningar. Att i slutändan ha en kund som är nöjd och som vill anlita och rekommendera banken bör vara värt en hel del och således kan man tänka att banker strävar efter att hitta en medelväg vid komplikationer.

Vad gäller själva betalningstidpunkten för rembursen och när köparen har betalat med befriande verkan skiljer sig något mellan de olika typerna av remburser. Man bör dock kunna resonera att köparen har fullgjort sin del av köpavtalet när han har låtit öppna en remburs i sin bank. Vidare kan man då antingen se det som att han har betalat eftersom hans bank har tagit på sig ansvaret för betalningen eller att betalningen inte är gjord förrän säljaren har mottagit pengarna. Skall man dra en parallell med köplagen, att båda parter skall agera samtidigt, bör betalningen vara gjord då säljaren skeppar varan samt skickar rembursenliga dokument till sin bank eftersom den öppnande banken då enligt avtalet skall betala säljaren.

Vad gäller de olika riskerna med remburs skiljer sig dessa åt genom att man dels har en risk som gäller själva varan, dels en risk som rör själva rembursen. Vad gäller risken för varan skall denna enligt köplagen gå över på köparen när varan är avlämnad. Denna tidpunkt bör således kunna inträffa när köparen de facto har mottagit varorna eller när säljaren har presenterat rebursenliga och godkända dokument för sin bank och således har fullgjort sin del av avtalet. Enligt samma resonemang som att köparen har fullgjort sin del av avtalet när han ber sin bank öppna en reburs, bör säljaren ha fullgjort sin del av avtalet när han presenterar rätt dokument och risken för varan bör då övergå till köparen. Detta innebär att det är på köparen som risken ligger om det inträffar något i relationen mellan den öppnande banken och säljarens bank, vilket stämmer överens med tanken att en reburs ofta öppnas för att ge säljaren extra säkerhet vid transaktionen. Dock finns här en motsägelse med vad som har nämnts tidigare att eftersom det är säljaren som väljer betalningsmetod och det skall vara ett skydd för honom, även bör vara han som bär risken om banken inte kan betala.

Riskerna med själva rembursen rör oftast förhållande utanför själva köpavtalet och innebär att man som säljare och köpare behöver vara uppmärksam på olika faktorer som kan röra situationer i det andra landet och bankernas förmågor samt kontrollera sin motpart. Allt detta blir en säkerhetsåtgärd för att slippa t.ex. falska remburs eller ett ”oväntat krig”.

5.3 Slutsatser kring riskerna

Vad man kan säga generellt är att riskbilden blir något mer komplicerad ju fler parter man har i förfarandet samt ju fler steg som allting skall ske i. Vad gäller utlandsbetalning genom kontoöverföring ligger den största risken med förfarandet, med avseende enbart på själva pengatransaktionen, på den part som önskar skicka pengarna, vilket faller sig helt naturligt. Vad sedan gäller dokumentinkasso, då banken endast agerar mellanhand, sker en riskövergång också här mellan köpare och säljare och risken går över på köparen när han har varorna i sin hand. När man använder sig av bankgarantin går banken in som en självständig part i förfarandet och man får således en situation som något mer påminner om rembursen. Detta eftersom man hamnar i en situation då man kan anse att köparen ha fullgjort sin del av avtalet i

samma skede som han ber sin bank öppna antingen en bankgaranti eller en remburs. Banken går ju då in som en självständig betalande part och resterande delar av avtalet skall utföras av säljaren. Vad som händer med riskbilden blir att banken blir en förlängd arm av köparen och fördröjningen av riskövergången för varan hamnar på banken under den period som föreligger mellan att säljaren presenterar godkända dokument och banken betalar säljaren, eftersom köparen har gjort sin del och då banken inte har rätt att betala förrän korrekta dokument är presenterade.

Jämför man utlandsbetalning genom kontoöverföring, dokumentinkasso och bankgaranti med remburs är skyddet men också svårigheten med risken något större. Det kan i rembursen dyka upp fler tillfällen när något inte går som planerat, eftersom man har fler led med inblandade parter och det är vid dessa tillfällen som riskbedömningen blir mer invecklad än vid de andra typerna av förfarande.

5.4 Avslutande kommentarer

De typer av säkerhetsarrangemang som jag har tagit upp i denna uppsats bygger på ett ömsesidigt förtroende mellan alla inblandade parter. För att detta förtroende skall kunna bestå måste man upprätta klara och tydliga avtal, och inte lova någonting som man i slutändan inte kommer att kunna leva upp till.

Det kan vara svårt att få en tydlig bild av riskövergången i de olika typerna av säkerhetsarrangemang och jag anser att man med hjälp av dels villkoren i avtalen, dels de lagar och regler som skall tillämpas, måste kunna betrakta avtalet som en helhet för att kunna urskilja varje tidpunkt. Jag anser att man som en part i förfarandet har en skyldighet att till varje pris följa alla givna instruktioner för att på så sätt ge de andra parterna möjlighet att genomföra det som de är skyldiga att göra.

Jag anser att rembursen, i jämförelse med de andra metoderna är ett bra sätt att genomföra betalningar som kräver ett större skydd, och så länge allt går rätt till kan förfarandet flyta på smidigt. Det jag kan se som negativt är att eftersom man blandar in många parter är det viktigt att det administrativa med rembursen samt kommunikationen mellan parterna sköts på ett professionellt sätt, så att inte brister kring detta kan påverka parternas fullgörande. Vad jag kan tänka mig i framtiden är att man kommer att kunna utveckla klarare metoder för det problem som idag föreligger, med avlämnande av varor samtidigt som betalning skall ske.

Referenser

SKRIVNA KÄLLOR

- Bergström, Svante; Lennander, Gertrud, 2001. *Kredit och säkerhet*. Åttonde upplagan. Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Bogdan, Michael, 1994. *Utrikeshandelns civilrättsliga grundproblem*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Gerhard, Peter, 2005. *Köprättens grunder*. Nionde upplagan. Malmö: Liber AB.
- Gorton, Lars, 1999. *Nationell rätt och internationella köpavtal*. Sjätte upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Gorton, Lars. *Remburs som betalning*. s. 28 -56. Juridisk Tidskrift nr 1 2003-04.
- Gorton, Lars, 2005. *Rättsliga ramar för internationella affärer- en översikt*. Andra upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- Lehrberg, Bert, 2004. *Praktisk juridisk metod*. Fjärde upplagan. Uppsala: Iustus Förlag AB.
- Ramberg, Jan; Ramberg, Christina, 2003. *Allmän avtalsrätt*. Sjätte upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik AB.
- SEB. *En betalningstjänst med inbyggd säkerhet*, genom www.seb.se.

ELEKTRONISKA KÄLLOR

- www.seb.se, 20051107.

ÖVRIGA KÄLLOR

- Intervju med Catharina Sjöström, f d företagsrådgivare på SEB, 20051107.

Bilaga

Frågor ställda till Catharina Sjöström, f d företagsrådgivare på SEB.

- I vilken utsträckning används säkerhetsarrangemanget/betalningssättet Remburs inom företagsvärlden på SEB?
- Hur är ”gången” i ett rembursärende från det att kunden kontaktar Er?
- Görs det någon typ av riskbedömning innan man tar beslut om att hjälpa kunden med rembursen? På vilket sätt görs den?
- Vad finner Du/Ni vara det svåraste med ett rembursförfarande?
- Vilka lagar och regelverk används i förfarandet och i vilken utsträckning tillämpas dessa.
- Hur ser Du/Ni på SEB:s ansvar och risk i rembursförfarandet?
- Har Ni någon försäkring mot ovanstående risker och hur fungerar dessa?
- I hur stor utsträckning hamnar SEB i tvist med köparen eller säljaren, när man har använt remburs? Hur går man till väga vid en tvist?
- Vilka fördelar för kunden och banken ser Du med rembursen?